

Editorial

Subkultury a politika [Subcultures and Politics]

Jan Charvát¹

Department of Political Science, Institute of Political Studies, Faculty of Social Sciences, Charles University

How to Cite: Charvát, J. 2018. „Subkultury a politika.“ *Central European Journal of Politics* 4 (1): 1–3.

Téma subkultur bylo v českém akademickém prostředí dlouhou dobu nahlíženo téměř výhradně skrze optiku teorie extremismu. Subkultury byly vnímané jako nositelky ideologického náboje, který je třeba zkoumat, zda není v rozporu s demokratickým řádem společnosti. Jiný pohled jak na subkultury, tak na jejich politické projevy, v podstatě neexistoval. Samotný rámec teorie extremismu ostatně ani jiný pohled v zásadě neumožňuje. Tento pohled měl ovšem jisté opodstatnění, které kořenilo ve zkušenosti devadesátých let, kdy se radikální formy politiky v české společnosti často prolínaly právě se subkulturní aktivitou. Současně ale nelze tvrdit, že rozměr „politizace k organizovanosti“ byl v rámci subkultur jediný. Právě tyto subtilnější formy politizace dlouhou dobu zcela unikaly pozornosti společenských vědců.

Situace se v tomto směru začala měnit až po roce 2011, kdy vychází nejprve kolektivní monografie *Folklór atomového věku*, která obsahuje kapitolu věnovanou hudebním subkulturám mládeže, které jsou zde řešeny především z pohledu sociologických a etnografických pohledů. Na tuto publikaci pak naváže v roce 2012 nejprve překlad jedné z nejvýznamnějších prací věnovaných subkulturám z okruhu autorů tzv. birminghamské školy, *Subkultura a styl* Dicka Hebdige. Ve stejném roce pak vychází i první práce české provenience zaměřená vysloveně jen na problematiku subkultur mládeže v českém prostředí, kterou je kolektivní monografie *Revolta stylem* editovaná Martou Kolářovou, která pokračuje v sociologickém přístupu. V roce 2016 pak navázal Ondřej Daniel svou knihou *Násilím proti novému Biedermeieru* a jednak

¹ Mgr. Jan Charvát, Ph.D. je odborný asistent na Katedře politologie na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy. Korespondenční adresa: U Kříže 8, 158 00 Praha. E-mail: charvatj@centrum.cz

kolektivní monografií *Kultura svépomocí*, kterou editoval. Na rozdíl od předcházejících publikací obě knihy vycházejí spíše z přístupu historického. V roce 2018 pak vzniká další kolektivní monografie *Mikrofon je naše bomba*, na které se podílí autorský kolektiv, který připravil i toto speciální číslo zaměřené na prolínání politických momentů a subkulturního života. Vychází při tom z akademicky eklektického přístupu, který kombinuje jak politologické postupy, tak i sociologické a etnografické. Stejným směrem se ubírá i speciální číslo.

Celé číslo začíná teoretickou statí, zaměřenou na představení konceptu morální paniky. Morální panika patří ke konceptům, které jsou v rámci sociálních věd využívány (a kritizovány) často, přesto byl tento koncept teoreticky zpracován v české odborné literatuře spíše omezeně. V předloženém textu se čtenáři seznámí s vývojem celého konceptu od jeho ustavení v práci Stanleyho Cohena, přes jeho rozpracování u Gooda a Ben Yehudy až po kritiku (nejen) McRobbie a Thornton. V závěru textu pak autor nabízí vlastní pohled na celý koncept.

Další dva texty mají charakter spíše etnografický a zabývají se problematikou, která je v českém prostředí zatím v zásadě nereflektována, tedy specifickými místy setkávání, která tvoří jednu z klíčových charakteristiky subkultur. V prvním případě jde o hledání „fragmentů politiky“ v rámci hudebních festivalů, v druhém případě pak jde o identifikaci hranic mezi subkulturní scénou a komunitním kolektivem na příkladu libereckého baru Azyl.

Text zaměřený na politiku v rámci subkulturních hudebních festivalů vychází z několikaletého systematického zúčastněného pozorování na třech hlavních festivalech, které dlouhodobě fungují v České republice (Mighty Sounds, Pod Parou a Fluff Fest). Analýza získaných informací pak plasticky ukazuje, jak je subkulturní prostředí heterogenní v rámci percepce politických témat i jaká témata konkrétně akcentují jednotlivé festivaly.

V případě libereckého klubu Azyl se autor zaměřuje na jeho proměnu, resp. prolínání mezi beercraft komunitou a aktivistickou/subkulturní scénou, zejména na příkladu vyjednávání hranic obou přístupů v případě sporu o část prostor klubu.

Druhá polovina speciálního čísla se pak zaměřuje na tradičnější pojetí subkultur a pracují i s podobným metodologickým aparátem, vycházejícím z content analysis. Následující texty se zaměřují na identifikaci ideologických postulátů v rámci tvorby konkrétních subkulturních hudebních skupin a jejich konkrétní politické dopady.

V prvním případě se autoři zaměřují na poměrně netypickou záležitost, kterou je otázka krajně pravicových tendencí v rámci hip-hopové scény. Pronikání krajní pravice do hip-hopu (resp. do řady dalších subkultur) bylo překvapením jak pro výzkumníky, tak i pro samotné členy dotčených subkultur. Oba tyto momenty se snaží předložený text zohlednit a poukazuje na zásadní rozpor v samotném jádru akceptace hip-hopové kultury krajní pravice.

V dalším textu se pak autor zaměřuje na otázku slovenské, resp. bratislavské White Power scény a její proměny v čase. Textová analýza zde slouží jako rámec, který umožňuje zkoumat, jakým způsobem dochází k proměně WPM kapel.

Poslední text se pak zaměřuje na zkoumání tématu antikomunismu v rámci českého punku. Toto téma je v rámci českých subkultur poměrně zásadní a dosud mu nebyla věnována větší pozornost. I zde slouží obsahová analýza k hlubšímu pochopení mechanismů, vedoucích ke specifickému vztahu ke komunismu, resp. často levicové politice jako takové a jejich autoreprodukce v rámci subkultury. Tento moment odlišuje do značné míry české subkultury od jejich západních vzorů.

Předložené speciální číslo tak nabízí v zásadě netradiční pohled na možnosti zkoumání politizace subkultur, a to jak z pohledu teoretického, tak i metodologického. A i tam, kde se zaměřuje obvyklejším způsobem na otázku sekuritizace dané problematiky, nabízí poměrně specifické pohledy, které nezaznívají v rámci českého zkoumání dané problematiky příliš často.